

**Higienos
institutas**

MOKYKLŲ VIDAUS APLINKOS SĄLYGOS KARŠČIŲ METU IR MAŽINIMO / PRISITAIKYMO PRIE KARŠČIO PRIEMONĖS

Ataskaita

Vilnius, 2024

Ataskaita parengta vykdant 2024 m. Higienos instituto Sveikatos stiprinimo centro plane numatytą 13.5.1.2.5. priemonę: atlikti apklausą apie mokyklų vidaus aplinkos sąlygas karščių / kaitros metu ir kokių imamasi mažinimo arba prisitaikymo prie karščio / kaitros priemonių.

Rengėjas Higienos instituto Sveikatos stiprinimo centras

Higienos institutas, Studentų g. 45A, LT-08107 Vilnius

Tel. +370 5 262 4583, faks. +370 5 262 4663, el. paštas institutas@hi.lt

[Facebook](#)

[LinkedIn](#)

[Youtube](#)

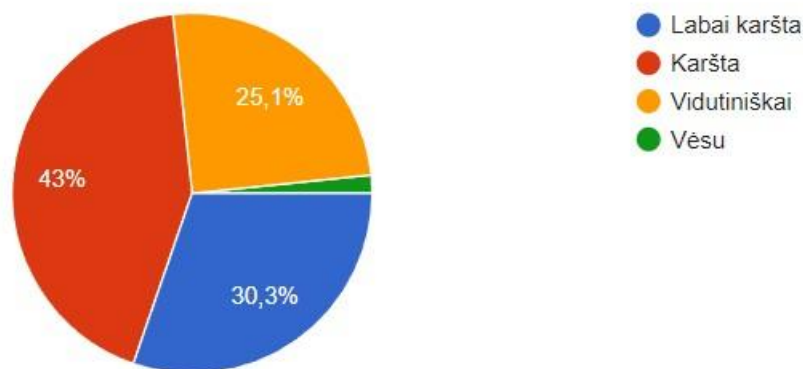
Higienos institutas, siekdamas įvertinti Lietuvos higienos normos HN 21:2017 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ peržiūrėjimo poreikį ir planuodamas rengti rekomendacijas bendrojo ugdymo įstaigoms, kaip apsaugoti vaikus nuo karščio poveikio, parengė trumpą anketą visuomenės sveikatos specialistams, dirbantiems bendrojo ugdymo mokyklose. 2024 m. lapkričio 12–20 d. savivaldybių visuomenės sveikatos biurų visuomenės sveikatos specialistai buvo pakviesti užpildyti klausimyną.

Anketą sudarė 15 klausimų. Apklausos tikslas – surinkti informaciją apie mokyklų vidaus aplinkos sąlygas per karščius, kokių imtasi mažinimo arba prisitaikymo prie karščio priemonių ir pan.

Remiantis Nacionalinės švietimo agentūros duomenimis, 2023 m. Lietuvoje buvo 928 bendrojo ugdymo mokyklos. Higienos instituto Sveikatos stiprinimo centro parengtą anketą užpildė 307 visuomenės sveikatos specialistai.

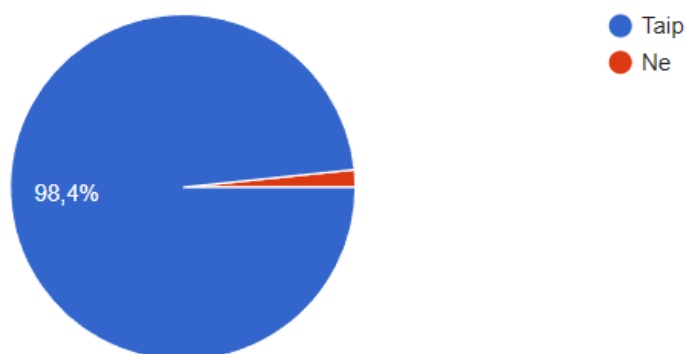
APKLAUSOS REZULTATAI

Remiantis apklausos duomenimis, 73,3 proc. atsakiusiųjų nurodė, kad mokykloje per karščius būna karšta ir labai karšta, ir tik 1,6 proc. apklaustųjų nurodė, jog vėsu (1 pav.).

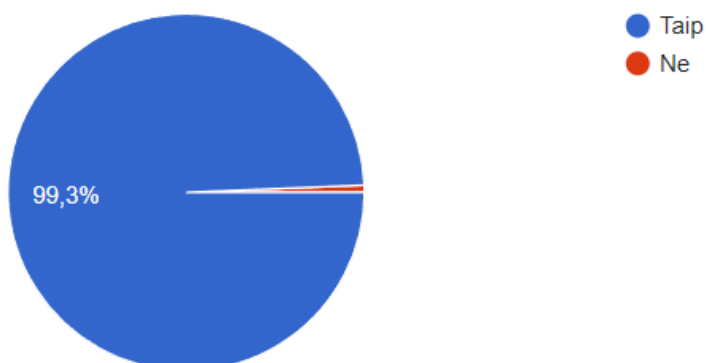
1 pav. Temperatūros pojūtis mokyklose, proc.

98,4 proc. respondentų pažymėjo, kad karštomis dienomis klasės vėdinamos (2 pav.).

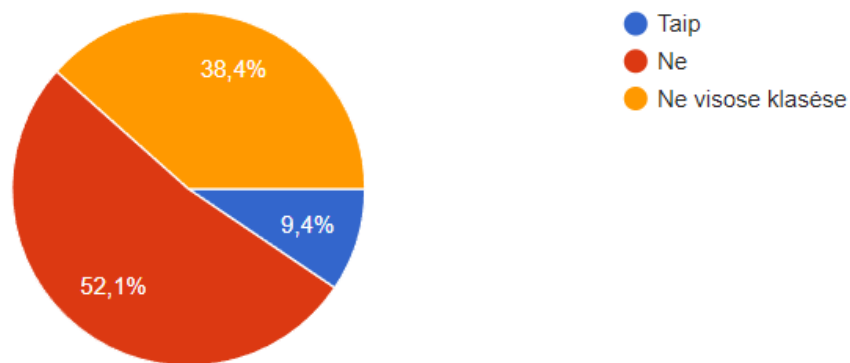
2 pav. Ar karštomis dienomis vėdinamos klasės, proc.

Siekiant išsiaiškinti, ar mokyklose esama priemonių, mažinančių saulės šviesos patekimą į klases, buvo klausiama, ar mokyklose yra žaliuzių, roletų, ar pan. 99,3 proc. apklaustųjų atsakė teigiamai (3 pav.).

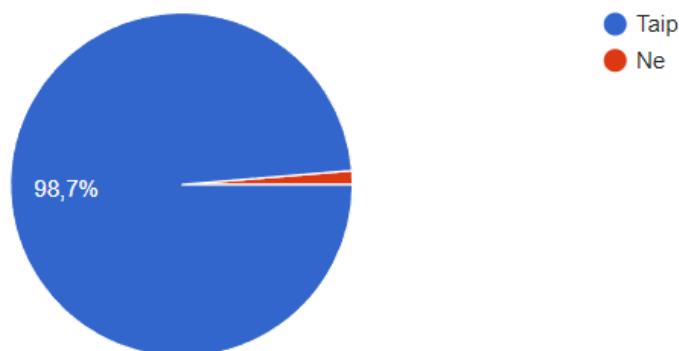
3 pav. Ar mokykloje yra žaliuzių, roletų ar kitų priemonių, mažinančių saulės šviesos patekimą į klases, proc.

Šiek tiek daugiau nei pusė (52,1 proc.) respondentų nurodė, kad klasėse nėra kondicionierių, 38,4 proc. apklaustųjų nurodė, jog kondicionieriai yra, bet ne visose klasėse, ir tik 9,4 proc. mokyklų visose klasėse turi kondicionierius (4 pav.). Taip pat respondentams buvo užduotas atviras klausimas – kokios priežastys nulėmė tai, kad klasėse esantys kondicionieriai buvo nenaudojami. Gauti atsakymai – per pamoką mobilus kondicionierius kelia didelį triukšmą, per mažo galingumo kondicionieriai neefektyvūs, kondicionierių gedimai, bijoma peršalti.

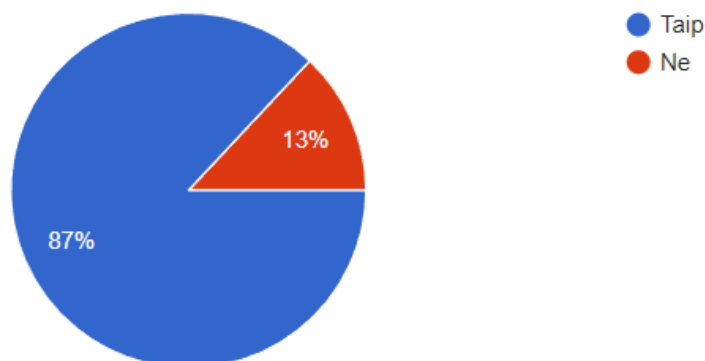
4 pav. Ar mokykla turi oro kondicionierius klasėse, proc.

Anketoje klausta, ar mokykloje vaikams sudarytos sąlygos įsipilti geriamojo vandens ir jo atsigerti. 98,7 proc. mokyklų tokios sąlygos buvo, o 4 mokyklos (1,3 proc.) tokių sąlygų vaikams nesudarė (5 pav.).

5 pav. Ar mokykloje vaikams sudarytos sąlygos įsipilti geriamojo vandens ir jo atsigerti, proc.

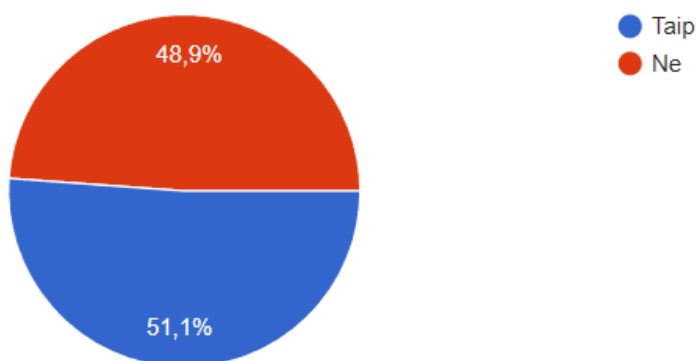
Karštomis dienomis 87 proc. mokyklų per pamokas mokiniams buvo leidžiama daryti pertraukas, kad jie galėtų atsigaivinti ir atsigerti vandens (6 pav.).

6 pav. Ar karštomis dienomis per pamokas mokiniams leidžiama daryti pertraukas, kad jie

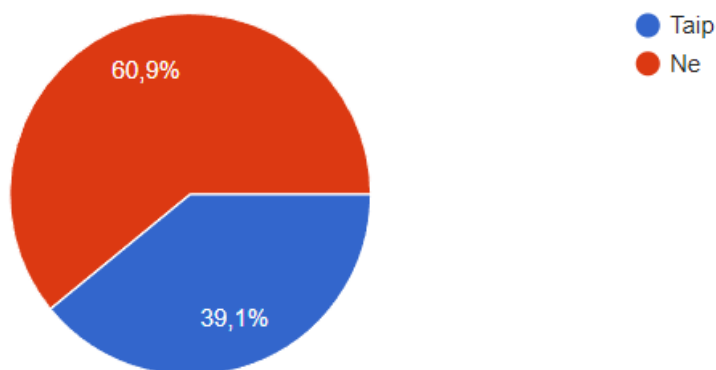
atsigaivintų ir atsigertų vandens, proc.

Respondentų taip pat buvo teiraujamasi, ar karštomis dienomis mokykloje koreguojamas pamokų tvarkaraštis (pvz., sutrumpinamos pamokos, ilginamos pertraukos ir pan.). Šiek tiek daugiau nei pusė (51,1 proc.) atsakė neigiamai (7 pav.).

7 pav. Ar karštomis dienomis mokykloje koreguojamas pamokų tvarkaraštis, proc.

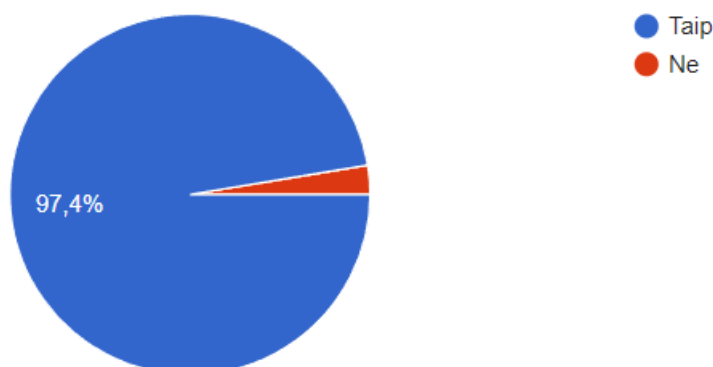
Paklausus, ar per praėjusį šiltąjį sezoną būta vaikų, kurie kreipėsi dėl blogos savijautos / sveikatos sutrikimų, susijusių su karščiu. 39,1 proc. apklaustųjų nurodė, kad mokyklose buvo vaikų su sveikatos sutrikimais dėl karščio poveikio (8 pav.).

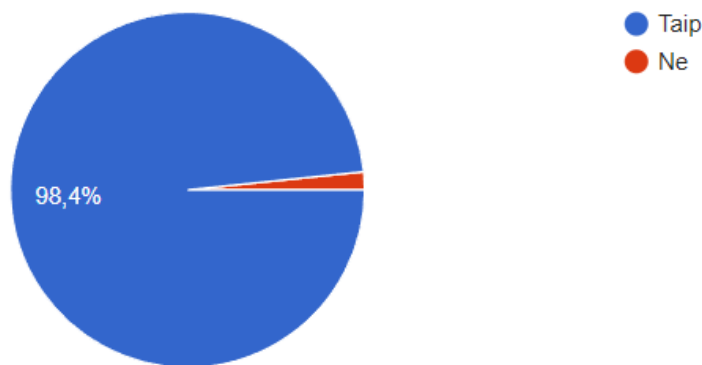
8 pav. Ar per praėjusį šiltąjį sezoną buvo vaikų, kurie kreipėsi dėl blogos savijautos / sveikatos sutrikimų, susijusių su karščiu, proc.

Siekiant įvertinti mokytojų ir mokinių informavimą, užduoti klausimai dėl rekomendacijų gavimo, kaip elgtis karščių metu. Respondentai atsakė, kad 97,4 proc. mokyklų buvo informuojami mokytojai, kaip reikėtų elgtis per karščius, norint apsaugoti vaikus nuo karščio poveikio (9 pav.), ir 98,4 proc. mokyklų mokiniams teiktos rekomendacijos, kaip elgtis per karščius (pvz., ką vilkėti, kaip

išvengti perkaitimo ir pan.) (10 pav.).

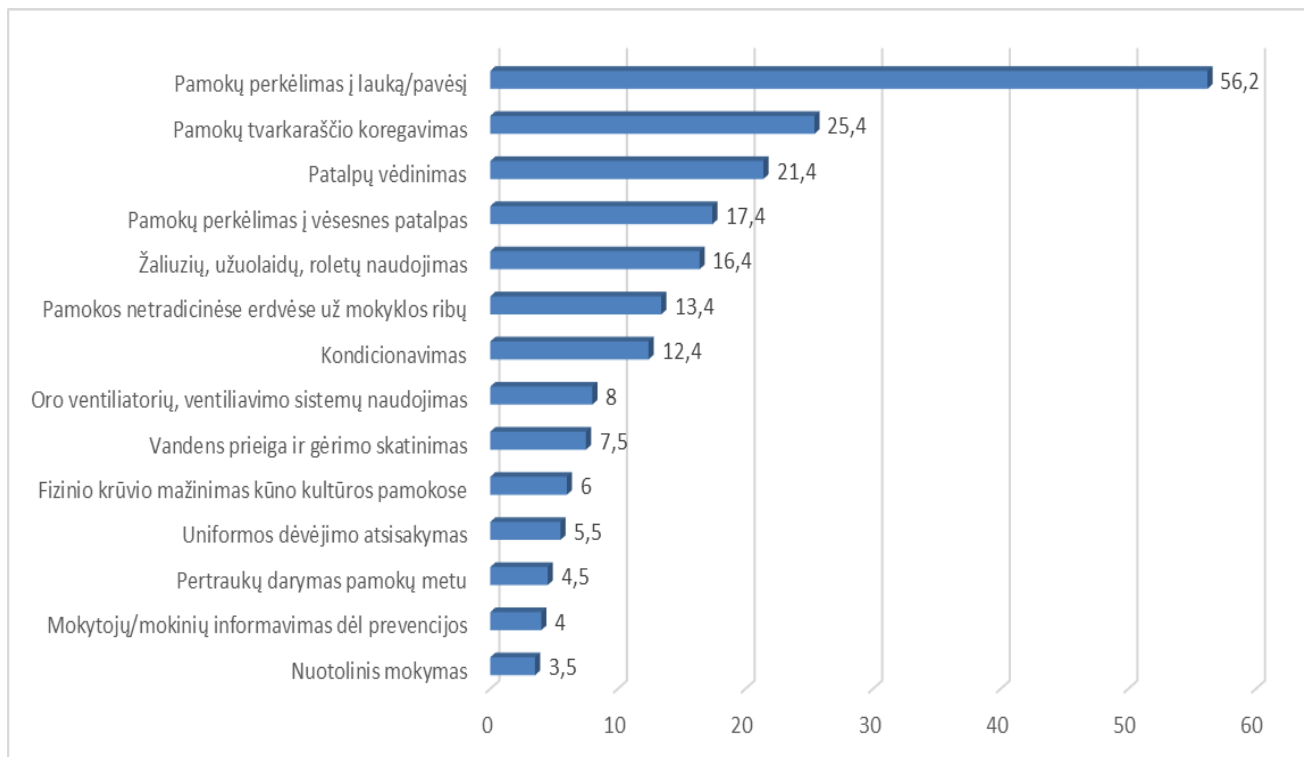
9 pav. Ar mokytojai informuojami, kaip reikėtų elgtis per karščius, norint apsaugoti vaikus nuo karščio poveikio, proc.

10 pav. Ar mokiniai gauna rekomendacijas, kaip elgtis per karščius, proc.

Siekiant įvertinti mokyklų prisitaikymą prie karščio, domėtasi, kokių mažinimo arba prisitaikymo prie karščio priemonių imtasi jose. Tuo tikslu anketoje pateiktas atviras klausimas, į kurį atsakant buvo galima aprašyti taikytas priemones nuo karščio. Į šį klausimą atsakė 201 respondentas. Dažniausiai minima prisitaikymo prie karščio priemonė – pamokų perkėlimas į lauką (56,2 proc.) tada, kai lauke vėsiu nei vidaus patalpose (11 pav.). Kai kurios mokyklos yra šalia miškų arba parkų, juose mokiniams vedamos netradicinės pamokos. Didžioji dauguma mokyklų, neturinčių įrengtų lauko klasių, išnaudoja savo kiemo vietas pavėsyje, po medžiais, taip pat pavėsines ir skėčius nuo saulės. Pagal galimybes pamokos perkėlimos ne tik į lauką, bet ir kitas vėsesnes patalpas – vėsesnius mokyklos kabinetus (pvz., šiaurinėje mokyklos pusėje), sporto sales, aktų sales, koridorius, bibliotekas ir skaityklas. Viršutiniuose aukštuose dėl įkaitusių stogų būna karščiau, todėl pamokos perkėlimos į apatinius aukštus, jei yra laisvų kabinetų. Buvo minima, kad pamokos organizuojamos netradicinėse erdvėse, kai išvykstama už mokyklos ribų: bibliotekose, muziejuose ir pan., vykdomos

edukacinės veiklos, pažintinės ekskursijos, skelbiamos Projektų dienos, kada mokiniai vykdo projektines veiklas namų aplinkoje ar gamtoje.

11 pav. Mažinimo arba prisitaikymo prie karščio priemonės mokyklose, proc.

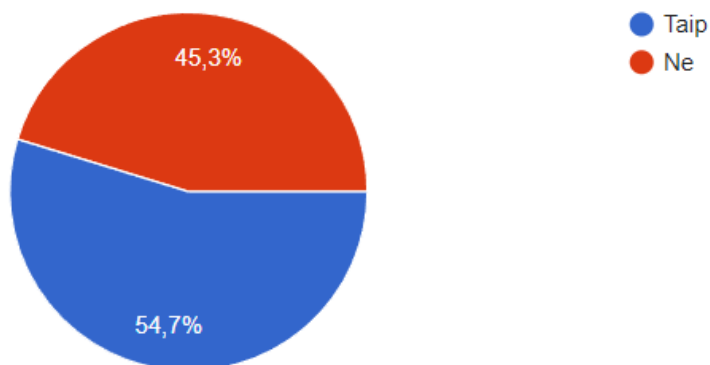
Antra pagal dažnumą prisitaikymo prie karščio priemonė, kurią paminėjo ketvirtadalis (25,4 proc.) respondentų, buvo pamokų tvarkaraščio koregavimas. Mokyklose trumpinamas pamokų laikas, ilginamos pertraukos, mažinamas pamokų skaičius per dieną. Kai kuriose mokyklose, kai temperatūra viršija leistinas higienos normas, mokoma nuotoliu. Taip pat per pamokas daromos pertraukėlės, kad vaikai galėtų atsigaiivinti ir atsigerti vandens.

Trečia pagal dažnumą penktadalio apklaustųjų įvardinta karščio mažinimo priemonė – patalpų vėdinimas (21,4 proc.). Stengiamasi vėdinti reguliariai, dažniausiai klasės vėdinamos skersvėjiniu būdu (atidaromi langai ir durys) pertraukų metu, kai nėra vaikų. Taip pat paminėta, kad senos statybos mokyklose storos pastato sienos išyla ne taip greitai, kabinetuose, kuriuose saulės šviesos gaunama labai daug ir kurie išyla greičiausiai, laikomos užtrauktos žaliuzės, roletai, tamsintos užuolaidos. Respondentai nurodė, kad norint pasiekti komfortiškas mokyklų patalpų sąlygas, jose naudojami kondicionieriai (12,4 proc.) ir oro ventiliatoriai (8 proc.)

Be to, nedidelė dalis respondentų rašė, kad sveikatos priežiūros specialistai informuoja mokytojus, tėvus ir vaikus, kaip elgtis karščių metu. Vaikai skatinami gerti vandenį, nešiotis su savimi gertuves, klasėse yra kriauklės su vandens čiaupais, iš kurių galima piltis vandenį, leidžiama

gurkšnoti vandenį ir per pamokas, kai kuriose mokyklose prie valgyklų įrengti geriamo vandens aparatai. Per karščius mokiniams leidžiama nevilkėti uniformų, o rengtis lengvesniais laisvalaikio drabužiais. Kūno kultūros pamokose sumažinamas fizinis krūvis.

Be kita ko, respondentų pasiteirauta, ar mokykla tinkamai pasiruošusi karštomis dienoms. Daugiau nei pusė (54,7 proc.) apklaustųjų atsakė, kad taip, o 45,3 proc. mano, jog mokykla nėra tam tinkamai pasiruošusi (12 pav.).

12 pav. Ar mokykla tinkamai pasiruošusi karštomis dienoms, proc.

Anketos pabaigoje buvo užduotas atviras klausimas, kuriuo prašoma pateikti nuomonę, ką mokykla galėtų padaryti, kad geriau prisitaikytų prie karščių. Į šį klausimą atsakė 209 respondentai, iš kurių net 183 (88 proc.) nurodė, kad reikia įsigyti ir naudoti kondicionierius arba kondicionavimo sistemas. Dauguma apgailestavo, kad tam trūksta lėšų. Ir tik mažas procentas respondentų nurodė šias mažinimo arba prisitaikymo prie karščio priemones: tvarkaraščio koregavimas, mokslo metų trumpinimas, mokymas nuotoliniu būdu, uniformų dėvėjimo atsisakymas, pastatų renovacija, vėdinimo sistemų įrengimas, oro ventiliatorių, roletų, žaliuzių įsigijimas, langų dengimas šilumą atspindinčia danga, lauko klasių ir pavėsinių įrengimas, medžių sodinimas mokyklos teritorijoje, mokinių, tėvų ir darbuotojų informavimas, geriamojo vandens stotelių įrengimas ir pan.

IŠVADOS

1. Didžioji dauguma mokyklų nurodo, kad per karščius vidaus patalpose būna karšta arba labai karšta. Tai rodo, kad mokyklose nepavyksta išlaikyti komfortiškos oro temperatūros.
2. Daugiau nei trečdalyje mokyklų per šiltąjį sezoną buvo vaikų, kurie kreipėsi dėl blogos savijautos / sveikatos sutrikimų, susijusių su karščiu.
3. Nors labai didelis procentas mokyklų nurodė, kad per karščius patalpos vėdinamos, mokykloje esama žaliuzių, roletų ar kitų priemonių, mažinančių saulės šviesos patekimą į klases, vaikams sudarytos sąlygos įsipilti geriamojo vandens, daromos pertraukos per pamokas, kad būtų galima atsigerti ir atsigaiivinti, koreguojamas tvarkaraštis, teikiamos rekomendacijos mokytojams, mokiniams ir kt., visgi 45 proc. mokyklų mano, kad mokyklos nėra tinkamai pasiruošusios karštomis dienoms.
4. Daugiau nei pusėje mokyklų nėra kondicionierių nei vienoje klasėje. Ir beveik 90 proc. respondentų nurodė, kad pagrindinė karščio mažinimo priemonė – kondicionierių įsigijimas. Tai rodo, kad kondicionierių poreikis mokyklose labai didelis.
5. Nors visos respondentų įvardintos mažinimo arba prisitaikymo prie karščio priemonės, kurių buvo imtasi mokyklose karštomis dienomis, yra tinkamos ir teisingos, nedideli daugelio pavienių priemonių naudojimo procentai rodo, kad tik kai kuriose mokyklose naudojamas visas kompleksas priemonių, galinčių apsaugoti nuo karščio ir prisitaikyti prie jo.
6. Įvertinus apklausos rezultatus, matomas poreikis parengti rekomendacijas bendrojo ugdymo įstaigoms apie tai, kaip apsaugoti vaikus nuo karščio poveikio, ir jomis pasidalyti su visuomenės sveikatos specialistais, dirbančiais bendrojo ugdymo mokyklose, kad būtų kompleksiskai naudojama kuo daugiau karščio mažinimo ir prisitaikymo priemonių.